

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>

УДК 338.48-44

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ: СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

TOURISM ORGANIZATION: RURAL GREEN TOURISM, GLOBAL EXPERIENCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UKRAINE

Олійник Валентина Дем'янівнакандидат географічних наук, доцент,
Міжнародний гуманітарний університет
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6451-556X>**Данілова Ольга Миколаївна**кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3800-6750>**Oliinyk Valentyna**

International Humanitarian University

Danilova Olha

Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University

В умовах глобальних екологічних викликів та необхідності сталого розвитку, екологічний, сільський зелений, агро- туризм стають важливими складовими туристичної галузі. Актуальність дослідження в даній сфері зумовлена зростанням інтересу до відпочинку населення в лоні природи, збереження довкілля, зниження впливу масового туризму на природу. У статті проведений аналіз теоретичних напрацювань з визначення понять «сільський», «зелений», «природний», «екологічний». Розглянуто підходи обслуговування туристів у країнах світу, що зумовило виділення різних національних моделей організації сільського зеленого туризму. Аналіз міжнародних статистичних даних сільського зеленого туризму, свідчить про стрімке зростання попиту на даний вид туризму. Розглянуті передумови розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Серед значної кількості видів туризму є всі умови для активізації та просування сільського зеленого туризму в регіонах країни.

Ключові слова: сільський зелений туризм, сталий розвиток, ресурси, потенціал.

In the context of global environmental challenges and the need for sustainable development, ecological, rural green, and agro-tourism are becoming important components of the tourism industry. The relevance of research in this area is determined by the growing interest in recreation in nature, environmental preservation, and the reduction of the impact of mass tourism on the environment. The article analyzes theoretical developments related to the definitions of the terms "rural," "green," "natural," and "ecological." It examines the approaches to servicing tourists in various countries, which has led to the identification of different national models for organizing rural green tourism: European, Asian, and American. Analysis of international statistical data on rural green tourism indicates a rapid increase in demand for this type of tourism. The prerequisites for the development of rural green tourism in Ukraine have been examined. Thus, despite current challenges, the tourism sector in Ukraine continues to develop. Among the significant number of tourism types, there are all the conditions for the activation and promotion of rural green tourism in the regions of the country. The foundation for development lies in the natural-resource and cultural potential of the regions, a significant amount of private accommodation in rural areas, labor resources, ecologically clean products from peasant and farming households, and the low cost of services and recreation. Alongside this, there is an increased interest in recreation and work in rural areas. The global trend towards sustainable tourism contributes to the growing demand for rural green, agro, and eco-tourism. A significant number of tourists prefer trips that minimize their impact on the environment. The development of ecological awareness among the population, the

growing interest in sustainable development and environmental issues, the expansion of national and international ecological projects, and the use of digital and innovative technologies will contribute to an increase in demand for rural green tourism.

Keywords: rural green tourism, sustainable development, resources, potentia.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних екологічних викликів та необхідності сталого розвитку, екологічний, сільський зелений туризм стають важливими складовими туристичної галузі. Актуальність дослідження в даній сфері зумовлена зростанням інтересу до відпочинку населення в лоні природи, а також питаннями збереження довкілля, зниження впливу масового туризму на природу, прагненням місцевих громад до економічного розвитку шляхом використання своїх природних та культурних ресурсів. Важливим моментом є вивчення світового досвіду розвитку сільського туризму та аналіз статистики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомим внеском в розвиток теоретичної бази туризму є дослідження науковою спільнотою теоретичних напрацювань з визначення понять «сільський», «зелений», «природний», «екологічний», окреслення особливостей та відмінностей даних понять. Так В. Биркович, П. Горішевський, В. Васильєв вважають, що сільський туризм – це відпочинковий туризм з відповідною інфраструктурою (туристичні маршрути, музеї, центри обслуговування, заклати проживання) в сільській місцевості [1; 3]. М. Рутинський, Ю. Зінько дають визначення сільського туризму як відпочинок в сільській місцевості та занурення у сільський спосіб життя [5].

Л. Горшкова у своїх роботах розглядає зелений туризм більш широко, як частину туристичного комплексу [4]. Питання стратегічного розвитку туризму, в тому числі і сільського зеленого, якості послуг у відповідності до загальноновизнаних міжнародних та європейських стандартів розглядає у своїй роботі В. Бойко [2]. Аналіз міжнародних угод, проєктів у сфері сільського туризму, роль місцевої влади в питаннях розвитку сільських територій, діяльність туристичних кластерів висвітлено в роботі О. Табенської [6].

Розвиток інфраструктури сільської місцевості з урахуванням розвитку сільського зеленого туризму, аналіз підприємницької діяльності агроосель їх продуктивність з урахуванням взаємодії складових туристичного ринку, інноваційна модель розвитку туристичного підприємництва на основі кластер-

ного підходу детально розглянуто в роботі Л. Яреми [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином ученими країни дуже широко розглядається сільський зелений туризм як теоретична так і практична його складова. Проте, наукових робіт, які б аналізували досвід передових країн світу з питань розвитку сільського туризму, динаміки відвідувань – недостатньо.

Мета роботи полягає в проведенні аналізу розвитку сільського зеленого туризму за кордоном та в Україні для виявлення передумов і перспектив розвитку сільського зеленого туризму та інтеграції його в міжнародну ринок туристичних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільський туризм – це форма проведення вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку в сільській місцевості. Екологічний туризм спрямований на охорону природно-культурного середовища регіонів. Базовою метою екотуризму виступає активне відкриття дикої природи і культури, їх глибоке пізнання й сприйняття. Агротуризм – більш активний відпочинок в сільській місцевості, з використання підсобних селянських чи фермерських господарств. Зелений туризм асоціюють з сільським, іноді з екологічним, називаючи його ще природним (nature tourism) [4]. Проте, не дивлячись на деяке ототожнення визначень, відпочинок в селі, як вид туризму, користується популярністю у відпочиваючих.

Активному розвитку сільського туризму сприяє аграрна політика урядів, яка спонукає фермерів до пошуку альтернативних джерел доходів та бажання людей відпочити на природі, пожити в сільському середовищі, "відкрити" для себе народні ремесла, цікаві місця, кухню, фольклор за невисоку плату.

Різні підходи обслуговування туристів у різних країнах створюють передумови для виділення різних національних моделей організації сільського туризму. Європейська модель сільського туризму має свої унікальні риси та відмінності, що відображають культурні, економічні та природні особливості континенту. Лідерами Європейського регіону з розвитку сільського туризму є Іспанія, Франції, Італія та Німеччина. В цих країнах є державна під-

тримка сільського туризму та високий рівень спеціалізованої інфраструктури.

Франція є одним з лідерів у розвитку сільського туризму. Зокрема, регіон Прованс відомий своїми еко-фермами та виноробними турами. Туристи мають змогу не лише насолоджуватися красою лавандових полів, але й брати участь у збиранні врожаю та виготовленні продукції. В Італії агротуризм є одним з розвинених секторів, зокрема в регіонах Тоскана та Умбрія. Туристам пропонується проживання на фермах, дегустація місцевих вин та сирів, а також участь у кулінарних майстер-класах. Такі ферми часто пропонують також оздоровчі програми та екскурсії до історичних пам'яток [13].

Американська модель зосереджена на внутрішньому туризмі і включає широкий спектр діяльності, що пов'язаний з відпочинком на природі та сільських територіях, що сприяє їх активному розвитку. Це надає поштовх створення нових робочих місць, підвищення рівня життя місцевого населення, збереження культурної спадщини та природних ресурсів.

Ранчо-туризм є унікальною формою сільського туризму в США. Він включає відвідування великих фермерських господарств та ранчо, де туристи можуть ознайомитися з ковбойським способом життя, взяти участь у катанні на конях, випасі худоби, а також насолоджуватися традиційними ранчо-активностями. Фермерські ринки та місцеві фестивалі є важливим елементом сільського туризму в США. Вони не тільки пропонують туристам свіжі продукти місцевого виробництва, а й організовують культурні заходи, демонструючи місцеві традиції та ремесла [14].

Азіатський сільський туризм активно використовує багатство культурної спадщини та національних традицій. Туристи мають можливість брати участь у місцевих святах, фестивалях, релігійних обрядах та ремеслах. Деякі країни створюють спеціальні туристичні об'єкти, такі як «VIP-села» або національні готелі, розташовані в сільській місцевості. Ці об'єкти пропонують туристам високий рівень комфорту та сервісу, зберігаючи при цьому традиційний стиль архітектури та дизайну. Наприклад, готелі-рюкани в Японії або вілли в Індонезії. Азіатська модель сільського туризму активно впроваджує принципи екотуризму та сталого розвитку. Це включає проекти збереження природних ресурсів, створення екологічних ферм та заповідників. Туристи мають можливість брати участь у природоохоронних заходах, волонтерських

програмах та еко-екскурсіях. Багато азійських країн пропонують оздоровчий та духовний туризм, який включає медитацію, йогу, аюрведичні практики, спа-процедури та інші оздоровчі програми [14].

Розмір глобального ринку екотуризму зріс на 13,5% до 249,16 млрд. дол. США у 2024 році з 219,53 млрд. дол. США у 2023 році та, за прогнозами, досягне 428,97 млрд. дол. США у 2028 році. Вибір екологічного житла коштує в середньому на 151 дол. США дешевше за добу ніж середньостатистичні варіанти готелів. 80% туристів стверджують, що для них важливо подорожувати екологічно.

Більше половини (53%) мандрівників у всьому світі дають перевагу житлові, яке поєднує в собі комфорт та інноваційні функції сталого розвитку (2024). Троє з п'яти (62%) мандрівників сказали, що вони планували зупинитися в будь-якій формі екологічного житла принаймні один раз протягом наступного року. Більшість мандрівників по всьому світу (66%) заявили, що хочуть мати справжнє враження від подорожей, які представляють місцеву культуру та спільноти. Одна третина (33%) мандрівників заявили, що вирушать у подорож ближче до дому, щоб зменшити викиди вуглецю [13].

У 2022 році на групові екотури припало понад 80%, сегмент індивідуальних подорожей продемонстрував значне зростання CAGR (річний темп зростання) – 17% з 2023 позитивна динаміка за прогнозами триватиме до 2032 р..

Зростаюча екологічна обізнаність, зростаючий попит на стійкість, урядові ініціативи та політика збереження, що сприяють відповідальній туристичній практиці, прогрес у технологіях і зростання наявних доходів є факторами, що прискорюють зростання ринку сільського зеленого туризму [15].

Згідно з останніми даними FMI (Майбутнє розуміння ринку), прогнозується, що ринок сільського туризму стабільно зростатиме на середньорічному темпі зростання 6,8% з 2023 (102,7 млрд. дол. США) по 2033 роки. На ринку відбувається інноваційне стратегічне співробітництво між прямими постачальниками галузі. Високим попитом сільський туризм користується у відпочиваючих віком від 55 до 59 років [12].

Проблема розвитку сільського туризму в Україні особливої актуальності набула в останні роки. Організація відпочинку на селі має надзвичайно позитивний вплив на економіку та екологію регіонів за рахунок викорис-

тання наявного приватного житлового фонду, розширення сфери зайнятості сільського населення та можливостей реалізації на місці продукції особистого селянського господарства, забезпечення туристів екологічно чистими продуктами харчування. Мальовнича природа України дозволяє розвивати цей вид відпочинку практично у всіх регіонах [8; 9; 10]. Саме на дане твердження відображає діяльність Державного агентства розвитку туризму України, яка направлена на соціально-економічне зростання регіонів, в тому числі і за рахунок, розвитку та активізації туризму, створення нових туристичних маршрутів, підтримки ініціативи та пропозицій місцевих громад. Існуючі проекти сприяють збереженню природних ресурсів, культурної спадщини, створюють нові робочі місця та зосереджують увагу мандрівників на унікальних туристичних продуктах, які пропонує Україна. Все це можливе завдяки розвитку туристичного потенціалу регіонів, а також проведенні маркетингових кампаній для просування туризму як в регіоні так і в країні. За останніми даними, до державного бюджету від туристичної галузі в 2024 р. надійшло більше 2 млрд. грн. [11].

Висновки. Таким чином, не дивлячись на сучасні виклики, туристична сфера в Україні продовжує розвиватись. Серед значної кількості видів туризму є всі умови для активізації та просування сільського зеленого туризму в регіонах країни. Основою для розвитку є при-

родно-ресурсний та культурний потенціал регіонів, значна кількість приватного житла в сільській місцевості, трудові ресурси, екологічна чиста продукція селянських та фермерських господарств, невисока вартість послуг та відпочинку.

Слабкими сторонами виступають: недостатньо розвинена інфраструктура в деяких регіонах, що обмежує можливості прийому великої кількості туристів, створює дискомфорт під час подорожей; обмеженість туристичних пропозицій: в важкодоступних або віддалених місцях, що робить подорожі довшими, дорожчими і менш привабливими для масового ринку, обмеженість через сезонність; навантаження на територію, дотримання екологічних норм та стандартів ускладнюють організацію туристичних послуг для масових відвідувань.

Поряд з тим спостерігається підвищений інтерес до відпочинку та праці в сільській місцевості. Світовий тренд до сталого туризму сприяє зростанню попиту на сільський зелений, агро, екотуризм. Значна кількість туристів віддають перевагу подорожам, які мінімізують їхній вплив на довкілля. Розвиток екологічної свідомості серед населення, зростання інтересу до сталого розвитку та екологічних проблем, розширення національних та міжнародних екологічних проєктів, використання цифрових та інноваційних технологій сприятиме збільшенню попиту на сільський зелений туризм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Биркович В. І. Сільський «зелений» туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 1(6). С. 138–143.
2. Бойко В. О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 58–65. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.58
3. Горішевський П. В., Васильєв В. П., Зінько Ю. В. Сільський «зелений» туризм: організація гостинності на селі : підручник. Івано-Франківськ : Місто-Н, 2003. 158 с.
4. Горшкова Л.О. Розвиток сільського «зеленого» туризму як складової частини туристичного комплексу Том 31 (70). № 1, 2020 *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління С. 115–120.
5. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм. Київ : Знання, 2006. 271 с.
6. Табенська, О. (2023) «РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ», *Економіка та суспільство*, (52). doi: 10.32782/2524-0072/2023-52-10
7. Ярема Л. В. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884> (дата звернення: 23.01.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.69
8. Зелений туризм. Банк даних сільського туризму в Україні. URL: <https://ruraltourism.com.ua/?a=cvitantsiya> (дата звернення: 23.12.2024).
9. Зелений туризм в Україні: добірка сільських та етно садіб для відпочинку. dovkola. URL: <https://dovkola.media/zelenyy-turyzm-v-ukraini-dobirka-sil-s-kykh-sadyb-dlia-vidpochynku/> (дата звернення: 23.11.2024).

10. Зелений туризм в Україні: кращі маршрути та ідеї для екотуризму. ХерсON. URL: <https://khers-on.com/ua/blog/zeleniy-turizm-v-ukraine> (дата звернення: 13.12.2024)
11. Офіційний сайт ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 09.12.2024).
12. Ecotourism and Sustainable Tourism Statistics 2024. Radical Storage. URL: <https://travel.radicalstorage.com/ecotourism-statistics/> (дата звернення: 27.12.2024).
13. ECEAT, european centre for ecological and agricultural tourism. ECEAT, European Centre for Ecological and Agricultural Tourism. URL: <https://www.eceat.org> (дата звернення: 02.10.2024).
14. Ecotourism Market Report by Traveler Type (Solo, Group), Age Group (Generation X, Generation Y, Generation Z), Sales Channel (Travel Agent, Direct), and Region 2024-2032. Imarc. URL: <https://www.imarcgroup.com/ecotourism-market> (дата звернення: 23.12.2024).
15. Ecotourism Market Size, Share, and Trends 2024 to 2034. Precedence Research. URL: <https://www.precedenceresearch.com/ecotourism-market> (дата звернення: 23.12.2024).

REFERENCES:

1. Birkovich V. I. (2008). *Sil'skyj zelenyj turizm – priorityet rozvytku turystychnoji ghaluzi Ukrainy* [Rural green tourism is a priority for the development of Ukraine's tourism industry]. *Strategichni prioriteti – Strategic priorities*, vol. 1(6), pp. 138–143.
2. Boiko, V. (2020). *Sil's'kij zelenij turizm v Ukraini: problemi ta perspektivi* [Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects]. *Agrosvit*, vol. 22, pp. 58–65. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.58.
3. Ghorishevskij P. V., Vasylijev V. P., Zinjko Ju. V. (2003). *Sil'skyj zelenyj turizm: orghanizacija ghostryntnosti na seli* [Rural green tourism: organization of hospitality in the countryside]. Ivano-Frankivsk: Misto-N, 158 p. (in Ukrainian).
4. Gorshkova L. O. (2020). *Rozvitok sil's'kogo «zelenogo» turizmu yak skladovoi chastini turistichnogo kompleksu vol 31(70)* [Development of rural "green" tourism as an integral part of the tourist complex vol 31(70)]. *Vcheni zapiski TNU imeni V. I. Vernads'kogo – Scientific notes of The TNU of V. I. Vernadsky*, vol. 1, pp. 115–120.
5. Rutynskij M. J., Zinjko Ju. V. (2006) *Sil'skyj turizm* [Rural tourism]. Kyiv: Znannia – Knowledge, 271 p. (in Ukrainian).
6. Tabens'ka, O. (2023). *Rozvitok sil's'kogo zelenogo turizmu* [Development of rural green tourism]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, vol. 52. doi: 10.32782/2524-0072/2023-52-10
7. Yarema, L. (2020). *Perspektivi rozvitku sil's'kogo zelenogo turizmu* [Perspective development of rural green tourism]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. [Online], vol. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7884> (Accessed 23 Jan 2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.69.
8. Zelenij turizm. Bank danih sil's'kogo turizmu v Ukraini [Green tourism. Data bank for rural tourism in Ukraine]. Available at: <https://ruraltourism.com.ua/?a=cvitantsiya> (accessed: 23.12.2024).
9. Zelenij turizm v Ukraini: dobirka sil's'kih ta etno sadib dlya vidpochynku [Green tourism in Ukraine: a selection of rural and ethno estates for recreation]. Available at: <https://dovkola.media/zelenyy-turizm-v-ukraini-dobirka-sil-s-kykh-sadyb-dlia-vidpochynku/> (accessed: 23.11.2024).
10. Zelenij turizm v Ukraini: krashchi marshruti ta idei dlya ekoturizmu [Green tourism in Ukraine: the best routes and ideas for ecotourism]. HERSON. Available at: <https://khers-on.com/ua/blog/zeleniy-turizm-v-ukraine> (accessed: 13.12.2024).
11. Офіційний сайт ДАРТ [SATD official site]. Available at: <https://www.tourism.gov.ua> (accessed: 13.12.2024).
12. Ecotourism and Sustainable Tourism Statistics 2024. Radical Storage. Available at: <https://travel.radicalstorage.com/ecotourism-statistics/> (accessed: 27.12.2024).
13. ECEAT, european centre for ecological and agricultural tourism. ECEAT, European Centre for Ecological and Agricultural Tourism. Available at: <https://www.eceat.org> (accessed: 02.10.2024).
14. Ecotourism Market Report by Traveler Type (Solo, Group), Age Group (Generation X, Generation Y, Generation Z), Sales Channel (Travel Agent, Direct), and Region 2024-2032. Imarc. Available at: <https://www.imarcgroup.com/ecotourism-market> (accessed: 23.12.2024).
15. Ecotourism Market Size, Share, and Trends 2024 to 2034. Precedence Research. Available at: <https://www.precedenceresearch.com/ecotourism-market> (accessed: 23.12.2024).